

Asia: VN/1972/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston koulutuspoliittiseksi selonteoksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset selontekoa koskevat kommentit

Koulutuskuntayhtymä Tavastia on monialainen koulutuksenjärjestäjä. Kuntayhtymään kuuluvat Ammattiopisto Tavastia, alueen lukiokoulutus (Hämeenlinnan kaupunki ja Hattulan kunta) ja vapaan sivistystyön oppilaitos Vanajaveden opisto. Lausunnossaan Tavastia ottaakin kantaa pääasiassa toisen asteen ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja vapaan sivistystyön osalta.

Yleiset selontekoa koskevat kommentit

Selonteossa on kattava ja siinä on huomioitu hyvin keskeiset megatrendit kuten väestönmuutos, oppivelvollisuuden laajentaminen ja digitalisaatio.

Eriyisen ilahduttavaa selonteossa oli se, että keskeiseksi koulutuspoliittiseksi tavoitteeksi oli nostettu Tavastian kaltaisten monialaisten koulutuksen järjestäjien synnyttäminen. Tällä hetkellä valtakunnassa on vain 15 koulutuksen järjestäjää, jotka vastaavat samalla alueen lukio- ja ammatillisesta koulutuksesta. Tavastia on lajissaan ainoa, kun tähän toisen asteen yhdistelmään lisätään vielä kansalaisopiston ylläpito.

Ensimmäisessä luvussa kuvattua OKM:n hallinnonalan koulutuksen rahoitusrakenneosiota täydentäisi ja kokonaisuutta kuvaisi paremmin, jos OKM:n hallinnonalan koulutusrahoitusten ohessa olisi nähtävänä myös TEM:n hallinnonalan rahoitukset koulutukseen sekä yritysten ja yksityishenkilöiden panostukset koulutukseen ja osaamisen kehittämiseen. Etenkin ammatillisessa koulutuksessa rahoituspohja on moninainen, kun opiskelijoista valtaosa on aikuisia työelämässä olevia.

Tavastiassa oltiin tyytyväisiä, että useissa eri yhteyksissä, keskusteluissa ja kehittämissyhteistyössä viime aikoina esiin nostettuja asioita ja kehittämistoiveita oli nostettu selontekoon.

Kommentit lukuun 2. Visio/tavoitetila – koulutus ja tutkimus kohti 2040-lukua

-

Kommentit lukuun 3.1 Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus

Luvussa käsitellään ansiokkaasti varhaiskasvatusta ja perusopetusta lapsen ja nuoren näkökulmasta. Tavastian kokemus on, että myös aikuisten perusopetuksella on kasvava merkitys yhteiskunnallisen osallisuuden, aikuisten perustaitojen, yläkouluikäisenä Suomeen tulleiden maahanmuuttajien osallisuuden ja jatko-opinnoissa menestymisen näkökulmasta. Järjestämme aikuisten perusopetusta aikuisille maahanmuuttajille ja vapausrangaistusta suorittaville. Selonteossa olisi kiinnostavaa nähdä arvio aikuisten perusopetuksen volyymin kasvusta ja kehittämistoimista perusopetusta tarvitsevien aikuisten maahanmuuttajien määrän kasvaessa. Karvin maahanmuuttajien koulutusta koskeva arviointi keväältä 2020 nosti esiin aikuisten perusopetuksen kehittämistarpeita ja ratkaisuehdotuksia, joita selontekoon oletimme sisältyvän.

Kommentit lukuun 3.2 Toinen aste

Toista astetta käsitellään pitkälti nuorten koulutuksena. Monet kuvatuista asioista sopivat myös aikuisiin toisen asteen opiskelijoihin. Varsinkin ammatillisessa koulutuksessa aikuisten osuus on merkittävä, valtakunnallisesti peräti 2/3. Aikuisten osalta olisi selonteossa hyvä nostaa esiin työelämän kiihtyvä muutos ja murrokset, jotka edellyttänevät aikuisväestön osaamisen uusintamista toistuvasti työelämän aikana. Ammatillisen koulutuksen rooliin kuuluvat myös muilla kuin OKM:n rahoituksilla toteutettavat ammatti- ja työelämävalmiuksia vahvistavat koulutukset, kuten työhallinnon rahoittamat sekä yritysten rahoittamat koulutukset, jotka kuuluvat kokonaisuuteen.

Eriyisen tyytyväisiä olemme siihen, että toisen asteen toimijarakenteessa tavoitellaan ja tuetaan toisen asteen koulutuksen kattavien koulutuksen järjestäjäkokonaisuuksien syntymistä. Tavastia on hyvä ja toimiva esimerkki tästä. Lisäksi selonteossa tuetaan ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen sekä korkeakoulujen koulutuspalveluiden, tilojen, laitteiden sekä henkilöstön yhteiskäyttöä. Tämäkin on jo Tavastian arkea. Listaamme olisimme toivoneet lisäävät vielä vapaan sivistystyön, koska kansalaisopistojen pääasiallinen koulustoitto ajoittuu eri aikaan kuin toisen asteen koulutus ja siksi yhteiskäyttö on käytännössä hyvin helppo toteuttaa.

Oli myös hienoa huomata, että selonteossa on nostettu esiin OPVA-opintojen merkitys sekä niihin liittyvien rahoitusjärjestelmien kehittäminen. Luvussa todetaan, että jatkossa on mahdollista nykyistä joustavammin yhdistää ammattiin valmistavia ja yleissivistäviä sisältöjä. Esimerkiksi yleissivistävien sisältöjen vahvistaminen osana ammatillista koulutusta edesauttaa tosiasiallisten jatko-opintovalmiuksien syntymistä ja tasapainottaa siirtymiä toiselta asteelta korkealle asteelle. Maahanmuuttajataustaisilla tarvitaan lisäksi erilaisia opintojen aikaisia tukitoimia mm. kielitaidon kehittämisessä. Näitä ajatuksia Tavastiassa kiitetään. Uudistukset joustavoittavat ja tukevat opintopolkujen järjestämistä synergiaa etsien ja kustannustehokkaasti. Tällä hetkellä maahanmuuttajataustaiset saavat lisää aikaa ylioppilaskirjoituksissa. Valitettavasti lisääjasta ei

juurikaan ole apua, mikäli suomen kielenhallinnassa on puutteita. Toiveena on aiemmin voimassa olleen pistehyvityksen palauttaminen, jotta maahanmuuttajien tietotaso tuli selkeämmin näkyvin hakeuduttaessa jatko-opintoihin.

Luvussa korostetaan uuden teknologian ja digitalisaation hyödyntämistä opetuksessa. Tämä edellyttää mittavaa nykyisten opettajien täydennyskoulutusta ja erityisen tärkeää on, että uuden teknologian muodot ja toimintatavat tulevat tutuiksi jo opettajankoulutuksessa. Oppivelvollisuuden laajenemisen myötä toisen asteen opettajien koulutuksen tulisi sisältää oppisisältöjä kehityspsykologiasta, jotta nuorten kasvun ja kehityksen näkyisi opettajan työssä. Näyttää myös siltä, että opiskelijahuoltopalveluihin tarvitaan tulevaisuudessa lisää osaamista ja lisää resursseja (kuraattori, psykologi, nuoriso-ohjaaja).

Luvussa esitetään, että ammatillisten tutkintojen perusteita ja lukion opetussuunnitelmia kehitetään niin, että ammatillisten tutkintojen osia tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueita ja lukion opintojaksoja voidaan yhdistellä nykyistä joustavammin. Nykyinen lukion opetussuunnitelma ei anna tähän mahdollisuutta. Selonteon esitys edellyttää, että lukion opetussuunnitelmaa väljennetään merkittävästi tulevaisuudessa. Väljentämisen avulla voidaan myös toteuttaa selonteossa tärkeäksi koettua työelämäkumppanuuden edistämistä lukiokoulutuksessa.

Yhtenä tavoitteena luvussa on helpottaa tutkintoja ja opetussuunnitelman perusteita uudistamalla toiminnallista yhteistyötä eri koulutusasteiden välillä. Lukiokoulutuksen näkökulmasta korkeakoulujen tarjonta lukiolaisille tulisi saada yhteiselle verkkoalustalle tavoittamaan myös ne opiskelijat, jotka eivät asu korkeakoulupaikkakunnalla.

Kommentit lukuun 3.3 Korkeakoulut

-

Kommentit lukuun 3.4 Tiede ja tutkittu tieto

-

Kommentit lukuun 3.5 Vapaa sivistystyö

Luvussa nostettiin hyvin esiin vapaan sivistystyön rooli ja rahoitusmahdollisuudet maahanmuuttajien kouluttamiseen. Hyvä uudistus selonteossa on edistää vapaan sivistystyön koulutuksessa hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista sekä, että Koski-tietovarantoa koskeva lainsäädäntö muutettaisiin siten, että vapaassa sivistystyössä saavutettu osaaminen voitaisiin viedä tietovarantoon.

Kommentit lukuun 3.6 Jatkuva oppiminen – työuran aikainen oppiminen

Luku kuvaa ansiokkaasti jatkuvan oppimisen uudistuksen tavoitteita ja antaa suuntaviivoja käytännön kehittämistyölle. Kiinnostava mahdollisuus on rakenteiden rohkea uudistaminen, joka selonteossa kuvataan: Osaamistarpeet eivät aina asetu koulutusjärjestelmän koulutustasoille, vaan

niihin voitaisiin parhaiten vastata yhdistelemällä toisen asteen ja korkea-asteen sisältöjä. Työikäisten käyttämät osaamispalvelut ovat edelleen liaksi sidottuja kansalliseen tutkintorakenteeseen. Tarvitaan uusia ratkaisuja, joilla voidaan hankkia henkilökohtaisiin osaamistarpeisiin soveltuvaa osaamista. Luku nostaa esiin kehitystarpeen siihen, että irtaudutaan työikäisten kohdalla osin tutkintorakenteesta ja joustavoitetaan tavoitteita ja opetusta nykyisestä. Tämä työelämän nopeutuvaan murrokseen ja osaamisen uusintamiseen ketterästi aikuisena liittyvä toisen asteen koulutuksen vahva kehittämissuunta olisi hyvä näkyä vahvemmin myös luvussa 3.2. Toinen aste.

Kommentit lukuun 3.7 Opetus-, ohjaus- ja muu henkilöstö

On hienoa, että kieli- ja kulttuuritietoisen opettamisen ja ohjauksen osaaminen nousee vahvasti esille selonteossa

Kommentit lukuun 3.8 Taide- ja kulttuurikasvatus ja -opetus ja taiteen perusopetus

-

Kommentit lukuun 3.9 Opintotuki

Luvussa voisi ottaa kantaa myös muihin opiskelijan opintososiaalisiin etuuksiin kuin opintotukeen. Linjauksia ja ministeriöiden välistä yhteistyötä kentällä toivotaan mm. työttömyysetuudella omaehtoisessa koulutuksessa opiskelun 24kk rajaukseen sekä OPVA-opintojen aikaisen toimeentulon varmistamiseen, jotta niitä pystytään hyödyntämään täysimääräisesti.

Kommentit lukuun 3.10 Ruotsinkielisen koulutuksen tilanne, tavoitteet ja toimenpiteet

-

Kommentit lukuun 3.11 Maahanmuuttajataustaisten oppiminen ja oppimispolut

Tavastiassa on kehitetty viime vuodet vahvasti OPVA-opintoja. Ilahduttaakin suuresti, että selonteossa todetaan Opintojen etenemisen kannalta perustaitojen ja kielitaidon olevan tärkeitä. Näiden kehittymisen tukea lisätään kannustamalla opiskelunvalmiuksia tukevien opintojen tehokkaampaan käyttöön tarvittaessa myös rahoitusjärjestelmän kannustimia kehittämällä. Kiitos kipupisteen huomioimisesta selonteossa. Toivottavasti tulevat rakenneratkaisut koskevat myös muita perustaidoissa tukea tarvitsevia kuin maahanmuuttajia.

Luku on erinomainen ja kuvaa hyvin maahanmuuttajalapsen ja -nuoren opintopolkua. Luku olisi kattavampi, jos siinä otettaisiin huomioon myös kotoutumiskoulutus ja aikuisten perusopetus, jotka ovat merkittävimmät oppivelvollisuusiän ylittäneiden maahanmuuttajien koulutusväylät. Suurin osa maahanmuuttajista saapuu Suomeen aikuisena, heistä merkittävä osa tarvitsee kielikoulutusta, perustaitojen vahvistamista, kotouttamisen tukea ja ammatillista koulutusta voidakseen siirtyä työelämään.

Kommentit lukuun 4. Koulutus- ja tutkimusjärjestelmän tilannekuva ja keskeiset muutostekijät. Pyydämme tarvittaessa kirjaamaan vain tiiviin yleisen lausunnon luvusta ja yksityiskohtaisesti vain tärkeimmät kommentoitavat tai mahdollisesti puuttuvat asiat

-

Haajanen Jouni
Koulutuskuntayhtymä Tavastia/Lukiokoulutus - Koulutuskuntayhtymä
Tavastia